MONITOR

Na R. P. 1769.

Nro XV

d. 22. Lutego.

Dulce eſt pro Patria mori.

CO to ieſt Patryotyzm? wyraz to ieſt w uście h Mieſzkańcow każdego Kraiu powſzechny, lecz znaczenie maiący tak ſzczegulne, iak

P rożnę

rożne ſą ludzkie intereſſa. Słowo to ieſt, ktore oznacza miłość Oyczyzny, lecz u każdego w innym celu upatrzoną. Patryotyzm, powie człowiek ambicyi pełen, ieſt ubiegać ſię do Honorow, Urzędow iak naywięcey ſprawować, pompy y okazałości blaſkiem Oyczyznę oświecać, niſzczyć wſpoł-Obywatelow, porożnić Familie, upatruiąc ocalenie dobra Publicznego w prywatnych ruinach. Przeczy temu Chciwy, y Patryotyzmem, zalecenie ſię do Staroſtw, wymożenie penſyi ze ſkarbu, uciemiężenie podd nych, zubożenie przez wyciągnioną lichwę Ziomkow, zdarcie obcych, nazywa. Junak dumny na pałaſzu y ręce patryotyzm zaſadza, im więcey karbow twarz iego liczy, im więcey hałasow y burd na ſeymikach poczynił, im przed większą li-

liczbą pałaszow uciekał, tym chwalebnieyszym Patryotą być się rozumie. Galańcik ustroić się modnie, spoyrzeć miłosnym okiem, delikatny z umizganiem komplement powiedzieć, mile narządzić minę, fryzurę kształtownie wyślimaczyć, albo wąsik w sztylecik ukręcić, miłością Oyczyzny być naywiększą sądzi. Inny spuszczeniem oczu, ustroioną miną, postacią surową y smutną, zanurzeniem się w odludności, pogardą ludzi, nie myśleniem tylko o sobie, zdaie się swoiey perswazyi nayszczyrzey Oyczyznę kochać. Ten zawikłaniem młodzi w labirynty nieprzeyrzane nauk, ow wołaniem do własney chluby nastroionym, inny wyniesieniem się na Tron rządzenia myślami ludzkiemi, drugi wybieraniem podatkow, powiększeniem docho-

dow

dow, wymyśleniem większey nędzy dla poddanych, tuszy o miłości swey ku Oyczyznie. Jeden na wytargowaniu pomyślnieyszey ceny, na wyprowadzeniu rzeczywistych dobr z kraiu, á wprowadzeniu do niego pozornych, zakłada przysługę Oyczyznie. Drugi z niey się cieszy, kiedy pułkopy Metafizycznych niezrozumiałości wymyśli, kopę wierszykow gładkich ułoży, ięzykiem subtelnością podniesionym tym dłużey, im mniey go rozumieią, mowi; A drugi ieszcze na biesiadach, tańcach, bankietach, lusztykach zagrzawszy trunkami głowę, zdaie się sobie naygorliwszą miłością ku Oyczyznie pałać. Jestże we wszystkich tych Patryotyzm? Nie śmiem go żadnemu z nich odeymować, bobym podobno wszystkich Obywatelow Krolestwa na się obruszył. Jest odpowiadam. Bo

mi-

miłości Oyczyzny zaſadą, ieſt interеſs każdego Obywatela. Interes ludzi w gromadę zebrał, interes w ſpołeczności utrzymuie, interes rozżarza czynność, interes każdym rządzi. Dla czego ſię Miaſta ułożyły? iż w nich ludzie profit ſwoy znayduią. Dla czego rodzinna ziemia miła? iż w niey pierwszych owocow życia ſkoſztowaliśmy. Kochamy Oyczyznę, bo w niey mamy dobra, ſposob do życia, przyiacioł do rozrywki, znaiomych do obcowania. Życzemy iey dobrze, bo ſami tego dobra używać muſiemy. Znieś interes, nie będzie miłości Oyczyzny. Za coż wyżey wymienieni, idąc każdy za ſwym intereſſem, nie zdaią ſię prawdziwſe kochać Oyczyznę? za to, iż albo bynaymniey albo fałszywie oświecone rozumy tam interes ſwoy upatruią,
gdzie

gdzie nie mogą, iak tylko dla siebie nędzę, dla Oyczyzny zgubę znaleść. Gdyby albowiem taż sama ambicya pokładała honor na pilnym y sprawiedliwym Urzędow sprawowaniu, na działaniu wielkich czynow, na skoiarzeniu nieprzyiaźnych, na daniu obrony y pomocy ziomkom; gdyby taż sama chciwość wysilała się na przemysły sprawiedliwe, na zasługi ku Rzeczypospolitey, na zachęcenie do pracy y przemysłu kmiotkow, na rozchod pieniędzy wspomagaiący ubogie, á sobie zyskowny, gdyby taż odwaga pobudzała do stateczności w przedsięwzięciu dzieł trudnych, do utrzymania sprawiedliwości, do obronienia niewinności; gdyby taż delikatność zmierzała do ludzkości y grzeczności, do poloru obyczaiow y przyiemności konwersa-

cyi, do utrzymania przyiaźni y zaſzczepienia pięknego guſtu, do pomnożenia ochędóſtwa y opatrzności; gdyby taż ſkromność, toż nauczycielſtwo, taż powaga, ow handel, owa odludność; uſiłowały prawdziwą wrazić w ſerca wſpołziomkow cnotę; oświecić rozumy obywatelow y tego nauczyć, czego przez całe życie potrzebuią; dodać Kraiowi wygody y ozdoby należytey, wyſzukać pożytki dla Oyczyzny; wſzyſtko to, co teraz częścią ieſt niepożyteczne á częścią ſzkodliwe, byłoby miłością Oyczyzny prawdziwą. Lecz proſzę o ſposob, umyſły, tak iakom na początku powiedział, narządzone, obrocić tak, iako na końcu potrzebę być widziemy? cel y zamiar czynności Obywatelow odmienić, ieſt ich naprawić: ieſt z zamieſzania zrobić po-

rzą-

rządek, z łakomſtwa Ekonomią, z gwałtowności odwagę, z gachoſtwa przyſtoyność y ochędoſtwo; z wymyślności pożyteczne wynalazki, słowem z Patryotyzmu źle zrozumianego, rozumną miłość Oyczyzny.